

2006 M. VOKIEČIŲ KALBOS

MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ

KOKYBINĖ ANALIZĖ

R. Brazauskienė

Kokybinės analizės tikslai, uždaviniai, šaltiniai

2006 metų vokiečių kalbos mokyklinio brandos egzamino turinys sudarytas remiantis užsienio kalbos brandos egzaminų programa, patvirtinta švietimo ir mokslo ministro 2005 metų liepos 12 d. įsakymu Nr. ISAK-1365 (Žin., 2005, Nr. 94-3517). Tai atnaujinta 2004–2005 metų programa, parengta remiantis Bendrojo lavinimo mokyklos bendrąja užsienio kalbų programa ir išsilavinimo standartais XI–XII klasėms. Joje esminių pakeitimų nėra.

Mokykliniame egzamine dominuoja uždarojo tipo užduotys, mažesnė kalbos priemonių vartojimo dalies svarba. Nauja yra tai, kad rašymo testo dalyje pateikiamos 2 užduotys.

Kadangi nepasikeitė užsienio kalbų egzamino tikslas, objektas, tikrinamų pasiekimų lygiai, vertinimo principai ir gebėjimai, liko panašūs ir vokiečių kalbos mokyklinio brandos egzamino rezultatų *kokybinės analizės tikslai*:

Padėti mokytojams ir mokiniams suprasti:

- užsienio kalbos mokymo(si) tikslus ir uždavinius;
- mokyklinio vokiečių kalbos egzamino tikslą, turinį ir užduoties pobūdį;
- tikrinamų gebėjimų pobūdį, būtinumą tuos gebėjimus ugdyti(s) mokantis vokiečių kalbos, taikyti tinkamus mokymo(si) metodus ir parinkti tinkamą ugdymo turinį.

Nustatyti egzamino užduotimi tikrinamų mokinių gebėjimų ir realiai parodytų gebėjimų santykį.

Pateikti rekomendacijas ugdymo procesui tobulinti, akcentuojant:

- gebėjimus, kuriems ugdyti reikia skirti daugiau dėmesio;
- kalbinės veiklos rūšis;
- teksto kūrimo ir supratimo strategijas.

Kokybinės analizės uždaviniai:

- Įvardyti ir išanalizuoti tikrinamus mokinių gebėjimus.
- Išanalizuoti mokyklinio egzamino užduoties ir egzamino programos santykį.
- Įvardyti atskirų egzamino dalių tikslus ir jose tikrinamus mokinių gebėjimus.
- Išskirti ir išanalizuoti būdingas klaidas, pateikti jų pavyzdžių, nustatyti klaidų priežastis.
- Išskirti mokinių parodytus pasiekimus bei gebėjimus ir nustatyti, kokių gebėjimų ir žinių mokiniams trūksta.
- Padaryti išvadas ir pateikti rekomendacijas ugdymo procesui tobulinti remiantis kokybinės analizės rezultatais.

Atliekant vokiečių kalbos mokyklinio brandos egzamino kokybinę analizę remtasi mokinių, laikusių vokiečių kalbos mokyklinį egzaminą pagrindinės sesijos metu, darbais. Išanalizuota 400 darbų. Visi kokybinėje analizėje pateikti mokinių atsakymų pavyzdžiai yra autentiški (klaidos netaisytos).

Patarimai skaitytojams

Susipažįstant su kokybinės analizės tekstu, pirmiausia reikėtų panagrinėti užsienio kalbos brandos egzamino programą, kurioje yra suformuluoti reikalavimai egzaminu tikrinamoms žinioms ir gebėjimams. Gebėjimų apibūdinimas pateikiamas toliau tekste. Mokykliniame vokiečių kalbos brandos egzamine tikrinami klausymo, skaitymo, rašymo ir kalbos vartojimo srityse pasireiškiantys gebėjimai: suprasti ir analizuoti klausomus ir skaitomus tekstus, kurti rašytinį tekstą, vartoti pagrindines kalbos formas ir struktūras. Vokiečių kalbos mokyklinio brandos egzamino kokybinėje analizėje aptariamos visos užduoties dalys, mokinių parodyti gebėjimai ir pasiekimai, būdingos klaidos. Vokiečių kalbos mokytojai, mokiniai, testų rengėjai galės pasitikrinti, kokius gebėjimus reikia labiau ugdyti, kokių tipų užduotys geriausiai funkcionavo, kokiomis užduotimis geriausiai patikrinami vokiečių kalbos gebėjimai.

Brandos egzamino tikslas, objektas ir vertinimo principai

Užsienio kalbos brandos egzamino tikslas – patikrinti ir įvertinti mokinių bendruosius bei užsienio kalbos dalyko gebėjimus.

Egzamino objektas – mokinių komunikacinė kompetencija užsienio kalba.

Valstybinio ir mokyklinio brandos egzamino metu mokinių komunikacinė kompetencija tikrinama skirtingais lygiais ir vertinama iš principo skirtingai.

Mokyklinis brandos egzaminas rengiamas remiantis Bendrųjų programų bendroju kursu ir atitinka išsilavinimo standartų bendrojo kurso pasiekimų lygį. Šis lygis orientuojamas į Europos Tarybos siūlomą “Slenksčio“ lygį.

Mokyklinio brandos egzamino vertinimas yra kriterinis. Mokyklinio brandos egzamino metu patikrinami ir įvertinami mokinių pasiekimai, remiantis išsilavinimo standartais. Mokinio darbas įvertinamas pagal vertinimo instrukcijoje pateiktas normas taškais. Pagal pateiktą taškų ir pažymių atitikties lentelę parašomas dešimtbalės skalės pažymys.

Mokyklinį užsienio kalbos brandos egzaminą sudaro šios dalys:

1. Sakytinio teksto supratimo (klausymo) testas – trukmė 25 min., svarba 30 proc.
2. Rašytinio teksto supratimo (skaitymo) testas – trukmė 50 min., svarba 30 proc.
3. Kalbos formų, stuktūrų bei žodyno vartojimo testas – trukmė 10 min., svarba 15 proc.
4. Rašytinio teksto kūrimo (rašymo) testas – trukmė 55 min., svarba 25 proc.

Tikrinamų gebėjimų apibūdinimas

Užsienio kalbos egzamino metu tikrinami mokinių užsienio kalbos bendrieji gebėjimai, atitinkantys užsienio kalbos ugdymo tikslus ir uždavinius: komunikaciniai bei informaciniai; mąstymo; socialiniai. Kartu su bendraisiais gebėjimais tikrinami užsienio kalbos specifiniai gebėjimai, t.y. komunikacinė kompetencija užsienio kalba. Mokinių gebėjimai reiškiasi keturiose kalbinės veiklos srityse: klausymo, kalbėjimo, skaitymo ir rašymo. Brandos egzamino metu tikrinami šie gebėjimai:

- suprasti ir analizuoti klausomus ir skaitomus tekstus;
- atpažinti ir vartoti pagrindines leksines ir gramatines formas bei struktūras;
- kurti tekstą(-us), atitinkantį(-čius) komunikacinį tikslą ir situaciją.

VOKIEČIŲ KALBOS MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOTIES IR JOS ATLIKIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Vokiečių kalbos mokyklinį brandos egzaminą sudaro keturios dalys: **klausymo testas, skaitymo testas, kalbos vartojimo testas ir rašymo testas.**

KLAUSYMO TESTAS

Klausymo testo specifikacija

<i>Tekstų pobūdis ir žanras</i>	<i>Užduoties tipas</i>	<i>Tikrinami gebėjimai</i>
1 užduotis Pateikiami 4 mišraus tipo trumpi tekstai: pokalbis, du pranešimai, orų prognozė.	Uždarojo tipo užduotis – reikėjo pažymėti tinkamą atsakymą iš keleto pateiktų.	Suprasti pagrindinę mintį/informaciją.
2 užduotis Pateikiamas dialoginio pobūdžio pokalbis atostogų tema.	Uždarojo tipo užduotis – mokiniai turėjo pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip – ne).	Suprasti detales.
3 užduotis Pateikiami trijų žmonių pasisakymai apie tai, kas lėmė jų apsisprendimą mokytis vokiečių kalbos. Monologinio pobūdžio tekstai.	Uždarojo tipo užduotis – reikėjo užpildyti lentelę pažymint, kas kiekvienam asmeniui turėjo įtakos pasirenkant vokiečių kalbą.	Išskirti nurodytą informaciją.
4 užduotis Pateikiamas mišraus tipo tekstas su pasakojimo ir informavimo elementais.	Uždarojo tipo užduotis – reikėjo pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius (taip - ne).	Suprasti esminę informaciją ir detales.

Vokiečių kalbos mokyklinio brandos egzamino klausymo dalyje buvo tikrinami sakinio teksto supratimo gebėjimai, t. y. gebėjimai suprasti esminę informaciją (globalusis teksto supratimas), atrinkti ir suskirstyti informaciją (selektyvusis teksto supratimas), suprasti detales (detalusis teksto supratimas). Visų tekstų buvo klausomasi du kartus. Klausymo testo trukmė 25 minutės. Šiame teste kandidatams buvo pateikta įvairaus pobūdžio tekstų: pokalbių, pasisakymų. Klausymui skirti tekstai yra autentiški, pagal pobūdį, žanrą ir tipą atitinka egzamino programos reikalavimus ir jaunimo bei šiuolaikinio gyvenimo aktualijas. Buvo pateikti tekstai šiomis temomis: kompiuterinio raštingumo kursai, kalbų mokymasis, atostogų planai ir kelionės, orų prognozė, pranešimas apie Mocarto muzikos skaitmeninę versiją internete, jo kūrybą.

I dalis

Klausymo testo I dalį sudarė vienas dialoginio pobūdžio ir trys monologinio pobūdžio trumpi tekstai ir uždarojo tipo užduotys, tikrinančios mokinių gebėjimą suprasti esminę informaciją, išgirsti ir suvokti, apie ką tekste kalbama (globalusis teksto suvokimas). Šios dalies užduotys uždarojo tipo – reikėjo parinkti tinkamą atsakymą iš keleto pateiktų.

Dauguma mokinių sugebėjo teisingai suprasti, kad I dalies pirmajame tekste kalbama apie kompiuterinio raštingumo kursus, kuriuos norėtų lankyti pašnekovė. Pokalbio metu nebuvo užsiminta apie kituose pateiktuose atsakymuose minimus kalbos kursus ar naujo kompiuterio pirkimą, todėl teisingo varianto pasirinkimas nesudarė mokiniams sunkumų ir jie teisingai žymėjo variantą B (69,50 proc.).

Žinomi žodžiai *Computerkurse, im Internet surfen, E-Mails schreiben* padėjo mokiniams nesunkiai suprasti pagrindinę mintį ir parinkti teisingą atsakymą.

Atlikdami I dalies antrojo teksto užduotį, mokiniai turėjo išgirsti ir suprasti, ką skatina rinktis informacinis reklaminius pranešimas. Dauguma gebėjo suprasti, kad kalbama apie kalbą mokymosi reikalingumą ir efektyvų, gyvą bei įdomų kalbos mokymosi būdą, nes jos siūloma mokytis toje šalyje, kurioje ta kalba kalbama. Žodžiai *Sprache, Sprachreisen, Sprachen lernen* padėjo daugumai mokinių teisingai suprasti teksto mintį ir jie teisingai rinkosi ir žymėjo variantą B (85,25 proc.).

I dalies trečiojo teksto žanras – trumpas pranešimas, informuojantis, kad britų biblioteka paskelbė internete skaitmeninę Mocarto muzikinio dienoraščio versiją. Šio interneto puslapio lankytojai gali pasiklausyti žymaus kompozitoriaus kūrinių ir gauti informaciją, kokiais instrumentais atliekamas kūrinys, kokie dainininkai jį atlieka. Mokiniai, kurie atidžiai klausė ir jau teksto pradžioje išgirdo žodžius *digitale Version*, teisingai suprato tekstą ir žymėjo atsakymų variantą C (53,75 proc.). Kai kuriuos mokinius suklaidino žodžiai *Bibliothek, Tagebuch*, ypač jei jie neišgirdo *musikalisches Tagebuch*. Manydami, kad bibliotekoje lankytojai gali paskaityti Mocarto dienoraštį, mokiniai neteisingai suprato tekstą ir rinkosi bei žymėjo atsakymo variantą A (35,25 proc.). Dalis mokinių nesuprato teksto ir išgirdę, kad lankytojai gali pasiklausyti Mocarto kūrinių, nusprendė, jog tuos kūrinius atliko žymūs muzikantai, taigi jie žymėjo neteisingą atsakymo variantą B (10,00 proc.).

Išklausius I dalies ketvirtąjį tekstą – orų prognozę, taip pat reikėjo suprasti ir pažymėti, kuris iš trijų teiginių teisingas. Atlikdami šią užduotį mokiniai darė daugiausia klaidų, nes tekste pateikiama orų prognozė atskiroms Vokietijos dalims ir reikėjo labai atidžiai klausyti bei suprasti žodžių *trocken, regnerisch, windig, feucht* reikšmes. Statistinės analizės duomenimis, teisingai šią užduotį atliko 66,00 proc. mokinių, jie pažymėjo variantą B. 18 proc. mokinių pažymėjo variantą A, o 14,75 proc. – variantą C.

Klausymo testo I dalyje parodyti mokinių gebėjimai leidžia daryti išvadą, kad globaliai suprasti nesudėtingus tekstus mokiniams nėra sunku, jie geba suprasti pagrindinę mintį ir perteikiamą informaciją. Tačiau dalis klausosi nedėmesingai arba nežino žodžių reikšmių, todėl daro klaidų atlikdami užduotis.

II dalis

Klausymo testo II dalyje pateikiamas vienas tekstas. Tai dviejų asmenų pokalbis apie atostogų planus. Vienas partneris klausinėja kito, kur šis ruošiasi šią vasarą keliauti. Klausant tekstą reikėjo suprasti esminę informaciją bei detales ir atliekant užduotį pažymėti, kuris teiginys atitinka teksto turinį, o kuris neatitinka. Pateikiami 5 teiginiai. Pirmasis (5-as teste) punktas teigia, kad mokiniai vyksta į mokyklą – partnerę užsienyje. Ši užduotis sudarė daug sunkumų pasirenkant teisingą atsakymų variantą. Atsakymai pasidalijo beveik per pusę. Daugelis mokinių – net 44,75 proc. – klydo pasirinkdami atsakymą *ja*, nes tekste iš tikrųjų kalbama apie mokyklos draugus: *da warten auf uns schon unsere finnischen Freunde*. Tačiau apie pačią mokyklą nieko nepasakyta. Teisingai atsakė 54,50 proc. mokinių. Antrasis teiginys (6-as punktas) sako, kad pakeliui mokiniai pernaktuos pas savo draugus. Šį teiginį patvirtinti ar paneigti mokiniams buvo sunku. Net 54,00 proc. nesuprato teksto minties ir pažymėjo atsakymą *ja*. Teisingą atsakymą *nein* žymėjo 45,50 proc. mokinių, nes tekste aiškiai pasakyta *...dann übernachten wir in Estland, auf einem Campingplatz*. Žymėdami trečiojo teiginio (7-as punktas) *Die Fahrt dauert zwei Tage* atsakymą *ja*, neklydo tik dalis mokinių (33,75 proc.), nes tekste kelionės trukmė nepasakoma tiesiogiai. Mokiniai suprato žodžių *am nächsten Tag erreichen wir Helsinki* reikšmę ir teisingai pasirinko atsakymų variantą *ja*. Dauguma (62,25 proc.) šių žodžių nesuprato ir pasirinko klaidingą variantą *nein*. Ketvirtasis teiginys (8-as punktas) sako, kad draugai užsiims vandens sportu. Išgirdę žodžius *rudern, segeln* dalis mokinių (38,00 proc.) teisingai žymėjo atsakymą *ja*. Tačiau dauguma mokinių (61,00 proc.), tiesiogiai neišgirdę žodžio *Wassersport*, žymėjo atsakymą *nein*, remdamiesi išgirsta informacija apie kultūrinę programą, muziejų lankymą ir diskotekas. Penktasis teiginys (9-as punktas) *Die Schüler wohnen in Finnland in einem Hotel* taip pat kėlė nemažų sunkumų, nors didesnė dalis mokinių (58,50 proc.) suprato tekste minimą informaciją *Jetzt besorgen sie für uns die Plätze in einem Ferienhaus in einem Vorort von Helsinki*, teisingai pasirinko ir žymėjo atsakymą *nein*, tačiau 41,50 proc. mokinių nesugebėjo išgirsti tekste teikiamos informacijos arba nesuprato žodžio *Ferienhaus* reikšmės ir klydo žymėdami variantą *ja*.

Šios klausymo testo dalies rezultatai rodo, kad nemaža dalis mokinių nepakankamai atidžiai klausosi teksto ir negeba teksto informacijos susieti su užduotyje pateiktais teiginiais, ypač kai

informacija pateikiama netiesiogiai, perfrazuojant tekstą ar parenkant kitas kalbos raiškos priemones, nes tam reikalingi įvairūs gebėjimai: išskirti reikiamas detales, susieti jas su pateiktais teiginiais, įvertinti, ar teiginių informacija yra teisinga ar neteisinga klausomo teksto požiūriu. Ugdymo proceso metu reikia labiau lavinti ir ugdyti tokio pobūdžio užduočių atlikimo įgūdžius bei gebėjimus, taikant atitinkamas detaliojo teksto supratimo strategijas.

III dalis

Šioje dalyje buvo tikrinami mokinių gebėjimai išrinkti iš teksto reikiamą informaciją, ją atrinkti ir priskirti tam tikram asmeniui, užpildant pateiktą lentelę. (Selektyvusis teksto suvokimas) Buvo pateiktas vienas tekstas-apklausa, susidedantis iš trijų asmenų – Vesmos iš Latvijos, Jano iš Lenkijos ir Georgo iš Rumunijos – pasisakymų apie tai, kas juos paskatino ir turėjo daugiausia įtakos pasirenkant mokytis vokiečių kalbą. Lentelėje buvo išvardyti įvairūs asmenys, galėję turėti įtakos: mokyklos draugai, draugai iš Vokietijos, vokiečių kalbos mokytoja, tėvai, susirašinėjimo draugas. Užpildant lentelę reikėjo pažymėti tik vieną didžiausią įtaką turėjusį asmenį. Lentelėje buvo pateikta daugiau asmenų, negu yra tekste. Tai klaidino dalį mokinių, kurie neatidžiai klausėsi teksto. Dalis mokinių žymėjo po kelis asmenis, jų nuomone, turėjusius įtakos vokiečių kalbos pasirinkimui. Tačiau dauguma mokinių suprato teksto informaciją, gebėjo ją atrinkti ir suskirstyti. Ši užduotis mokiniams nebuvo sunki (sunkumas –73,33 proc., skiriamoji geba – 34,44).

IV dalis

Šioje dalyje pateiktas vienas tekstas. Tai pasakojimas apie mokinę Leną. Užduotys tikrino mokinių gebėjimus suprasti teksto detales, analizuoti ir vertinti informaciją, daryti išvadas. Reikėjo pažymėti teksto turinį atitinkančius ar neatitinkančius teiginius. Dauguma mokinių užduotį atliko teisingai. Pirmasis šios užduoties teiginys (13-as punktą) *Lena hat in den Ferien ziemlich schwer gearbeitet* mokiniams nesudarė sunkumų. Jie suprato Lenos pasakymą, kad po darbo dienos ji būdavo labai pavargusi: *Am Nachmittag war ich zum Umfallen müde*. Jie teisingai žymėjo atsakymų variantą *ja* (72,50 proc.). Antrasis teiginys (14-as punktą) *In den Osterferien kommt die Partnerschule aus Florida* neatitinka teksto turinio, nes pati Lena ruošiasi vykti į Florida: *Per Schüleraustausch geht es...nach Florida*. Tačiau didesnė dalis mokinių (55,75 proc.) nesuprato pateiktos informacijos ir klydo pasirinkdami ir žymėdami variantą *ja*. Dalis mokinių (43,25 proc.) suprato teksto turinį ir rinkosi teisingą variantą *nein*. Trečiasis teiginys (15-as punktą) *Lena musste am Ferienende eine Operation ertragen* aiškiai siejasi su tekste pasakyta informacija *musste operiert werden*. Dauguma mokinių (61,25 proc.) suprato informaciją ir žymėjo atsakymų variantą *ja*. Ketvirtasis teiginys (16-as punktą) sako, kad Lena domisi sportu ir muzika. Dauguma mokinių išgirdo tekste pateiktą informaciją, kad po operacijos labai pasikeitė Lenos dienotvarkė, jai labai trūko sporto, saksofono užsiėmimų, džiudo treniruočių. Mokiniai (56,50 proc.) darė teisingą loginę išvadą ir žymėjo teisingą atsakymų variantą *ja*. Tačiau nemaža dalis mokinių (42,00 proc.) klydo, nes negebėjo teisingai įvertinti pateiktos informacijos. Penktasis teiginys (17-as punktą) neatitinka teksto turinio. Ne tėvai, o pati Lena nusipirko kompiuterį iš savo santaupų: *Sie hat sich von ihren Ersparnissen einen eigenen Computer gekauft*. Dauguma mokinių (56,75 proc.) gebėjo suprasti teksto informaciją ir prie šio teiginio žymėjo teisingą variantą *nein*. Bet vis dėlto 42,50 proc. mokinių ši užduotis buvo sunki ir jie klydo pasirinkdami atsakymą. Šeštasis teiginys (18-as punktą) sako, kad Lena daug laiko praleidžia žaisdama kompiuterinius žaidimus, kai tuo tarpu tekste sakoma: *Computerspiele findet sie nicht mehr so interessant. „Ich spiele manchmal noch abends zur Entspannung, aber nur kurz.“* Dauguma mokinių (75,00 proc.) suprato teksto turinį ir žymėjo teisingą variantą *nein*. Ši užduotis tikrai nesudarė mokiniams sunkumų, nes klausomame tekste informacija pateikta aiškiai.

Pagrindinės atlikto klausymo testo klaidų priežastys:

- nedėmesingas klausymasis;
- negebėjimas išlaikyti atmintyje ilgesnio teksto informaciją;
- negebėjimas pasirinkti teisingą atsakymų variantą, kai užduotis pateikiama ne tais pačiais žodžiais kaip tekste;
- negebėjimas atrinkti ir suskirstyti informaciją;
- žodžių reikšmių nežinojimas ir/ar konteksto nesuvokimas;

- neatidžiai skaitomos užduočių formuluotės.

SKAITYMO TESTAS

Skaitymo testo specifikacija

<i>Tekstų pobūdis ir žanras</i>	<i>Užduoties tipas</i>	<i>Tikrinami gebėjimai</i>
1 užduotis Pateikiami 4 skelbimai apie buto nuomą, darbo paiešką, pasiūlymą prižiūrėti vaikus, nekilnojamojo turto pardavimą. Tai informacinio pobūdžio tekstai.	Uždarojo tipo užduotis – reikėjo susieti tekstą su iliustracija (paveikslėliu), pažymėti, kuris paveikslėlis atitinka konkretų skelbimą.	Suprasti esminę informaciją, suvokti teksto adresatą.
2 užduotis Pateikiamas skelbimas apie tikrų draugų paiešką. Tai mišraus tipo tekstas su samprotavimo elementais.	Uždarojo tipo užduotis – mokiniai turėjo pažymėti teksto turinį atitinkančius ir neatitinkančius teiginius.	Suprasti pagrindinę mintį ir detales.
3 užduotis Pateikiamas pasakojamojo pobūdžio tekstas, kuriame mokinys aprašo mokyklinę išvyką į gamtą.	Pusiau atvirojo tipo užduotis – reikėjo įrašyti į tekste praleistas vietas tinkamus žodžius, pasirenkant vieną iš keleto pateiktų.	Suprasti minties plėtojimo eigą, detales.
4 užduotis Pateikiamas publicistinio pobūdžio tekstas – interviu apie išsilavinimą ir profesijos pasirinkimą.	Uždarojo tipo užduotis – reikėjo pažymėti teisingą teiginį iš keleto pateiktų.	Suprasti detales.

Vokiečių kalbos mokyklinio brandos egzamino skaitymo testu buvo tikrinami rašytinio teksto supratimo (receptijos) gebėjimai. Skaitymo testo trukmė 50 minučių.

Šioje egzamino dalyje buvo pateiktos 4 užduotys, iš viso 24 punktai. Visos užduotys uždarojo tipo. Pirmąją skaitymo testo užduotį sudarė 4 skelbimai ir 9 paveikslėliai (nuotraukos). Buvo tikrinami rašytinio teksto visuminio, arba globaliojo, detaliojo ir selektyviojo supratimo gebėjimai: suprasti ir nustatyti loginius bei prasminius ryšius, suprasti pagrindinę mintį, rasti tekste informaciją, suprasti detales, suprasti minties plėtojimo eigą.

Pirmoji užduotis (Text 1)

Mokiniai, skaitydami pateiktus keturis skelbimus, turėjo surasti specifinę informaciją ir susieti ją su nuotraukomis. Reikėjo taikyti atrankinio (selektyviojo) skaitymo strategijas, surasti teksto vietas, kurios atitiktų kurią nors nuotrauką, atmesti nereikalingą informaciją, skaityti atidžiai, nes nuotraukų buvo daugiau negu skelbimų. Lengviausiai mokiniams sekėsi parinkti nuotrauką, atitinkančią pirmajame skelbime pateiktą informaciją. Teisingą variantą *Anzeige Nr.1- Bild H* rinkosi dauguma mokinių (93,50 proc.), nes ir skelbimo tekstas, ir merginos su vaikais nuotrauka labai aiškiai siejasi. Antrasis skelbimas siūlo nuomotis šiuolaikiškai įrengtą butą su balkonu ir parketo grindimis, indaplove, virykle keraminiu paviršiumi, šaldikliu, skalbykle ir kt. Tačiau nuotraukose (jos yra dvi) išvardytų daiktų nesimato. Todėl galima teigti, kad ši užduotis netikrino teksto supratimo gebėjimo, buvo galima tik palyginti abi nuotraukas ir spėti, kuris butas vis dėlto šiuolaikiškesnis. Dauguma mokinių (76,50 proc.) siejo *Anzeige Nr.2 – Bild A*, tai ir buvo atsakymuose pateikta kaip teisingas variantas. Trečiajame skelbime vairuotojas ieško nuolatinės darbo vietos ir pateikia duomenis apie save. Kadangi jis nurodo savo amžių, mini prekių išvežiojimą, logistiką, pažymėjimą vairuoti krovinius sunkvežimius, tai iš trijų pateiktų nuotraukų mokiniai (71,50 proc.) nesunkiai gebėjo pasirinkti tinkamą **F** variantą: *Anzeige Nr.3 – F*. Užduotis gerai sudaryta, ji tinkamai patikrino, ar mokiniai geba suprasti teksto informaciją, atsirinkti detales, leidžiančias

susieti tekstą su nuotrauka. Ketvirtasis skelbimas siūlo investuoti kapitalą į nekilnojamąjį turtą ir įsigyti žemės sklypą bei pasistatyti namą. Dauguma mokinių (53,25 proc.) suprato žodį **Strand** ir teisingai rinkosi **Anzeige Nr. 4 – C**, nes tekste minima, kad siūlomas žemės sklypas yra vos už 15 metrų nuo pakrantės. Pateikta tik viena nuotrauka, kuri nevisiškai atspindi pateiktą teksto informaciją. Todėl, kaip matome iš statistinės analizės, nemaža dalis mokinių klydo atlikdami šią užduotį.

Užduočių rengėjams reikėtų parinkti kokybiškesnes ir labiau į teksto turinį orientuotas nuotraukas ar paveikslėlius.

Antroji užduotis (Text 2)

Antroje skaitymo testo užduotyje pateikiamas vienas tekstas. Tai skelbimas – žinutė internete. Mergina Anna ieško draugų ir samprotuoja apie draugystę. Ši užduotis tikrina mokinių gebėjimą suprasti pagrindinę mintį ir detales, suvokti išreikštą požiūrį. Mokiniai turėjo nustatyti, ar pateikti teiginiai atitinka teksto informaciją, ar jie yra teisingi teksto atžvilgiu, ar jie neatitinka teksto informacijos, t.y. jie yra klaidingi. Atliekant tokio pobūdžio užduotis taikytina šitokia strategija: pirmiausia reikėtų greitai perskaityti tekstą, nesigilinti į detales, norint suprasti pagrindinę mintį, po to skaityti lėčiau ir stengtis suprasti detales, nes to reikalauja užduotis. Užduotyje pateikti 4 teiginiai. Pirmasis (5-as punktą) teigia, kad retai išgirsi posakį „Mes visada liksime draugai“ – „**Wir bleiben für immer Freunde**“. Tekste tiesiogiai nepasakyta, dažnai ar retai taip sakoma. Tačiau sakiny **Wer hat diesen Spruch nicht schon gehört oder selber gesagt?** leidžia daryti išvadą, kad tokį pasakymą girdime ir patys vartojame. Dauguma mokinių (51,75 proc.) gebėjo logiškai mąstydami suprasti teksto mintį, padaryti teisingą išvadą ir pasirinkti teisingą atsakymo variantą **nein**. Tačiau vis dėlto didelis procentas mokinių (48,00 proc.) nesuprato teksto ir klydo. Antrasis teiginys (6-as punktą) taip pat neatitinka teksto turinio. Mintis, kad Anna anksčiau neturėjo draugų, kuriais galėtų pasitikėti, išreikšta netiesiogiai **Ich habe einige „Freunde“ kommen und gehen sehen**. Dauguma mokinių (62,50 proc.) teisingai suprato teksto mintį ir žymėjo teisingą atsakymų variantą **nein**. Trečiasis teiginys (7-as punktą) atitinka teksto turinį. Suprasti mintį palengvina žodžiai **Vertrauen** (tekste) ir **vertrauen kann** (užduoties teiginyje). Todėl daugumai mokinių (67,00 proc.) nesudarė sunkumų suprasti mintį ir pažymėti teisingą atsakymų variantą **ja**. Ketvirtasis teiginys (8-as punktą) neatitinka teksto turinio. Jame sakoma, kad Anna nori susirasti draugų tik Berlyne. Tačiau tekste nėra kategoriškai teigiama, kad būtinai tik Berlyne. Anna sako: **Natürlich am besten aus Berlin, da ich gerne nicht nur eine Brieffreundschaft hätte**. Teiginyje įrašytas žodelis **nur** leido mokiniams suprasti, kad teiginys neteisingas, ir dauguma jų (55,25 proc.) žymėjo **nein**. Tačiau nemažai mokinių (44,75 proc.) klydo, nes negebėjo įvertinti pateiktos teksto informacijos ir padaryti teisingų išvadų.

Trečioji užduotis (Text 3)

Trečioji skaitymo testo užduotis tikrina mokinių gebėjimą suprasti teksto minties plėtojimo eigą, suvokti ir nustatyti loginius bei prasminius ryšius ir parinkti tinkamą pagal prasmę žodį, pasirenkant vieną iš keleto pateiktų. Buvo pateiktas berniuko Markaus pasakojimas apie mokyklos išvyką į gamtą. Mokiniai turėjo į paliktus sakiniuose tuščius tarpus įrašyti tinkamus pagal prasmę žodžius. Atliekant šią užduotį pirmiausia reikėjo paskaityti bent kelis sakinius, norint suprasti, kad Bene yra to berniuko šuo. Tada buvo galima teisingai atlikti 9-o punkto užduotį ir įrašyti žodį **Hund**. 10-ame punkte reikėjo įrašyti žodį **begeistert**. Tekste toliau kalbama, kad šuo visą laiką dūko aplinkui, lodamas iš džiaugsmo šokinėjo į vandenį. Todėl dauguma mokinių padarė teisingą išvadą, kad šuo buvo sužavėtas išvyka. Jie teisingai įrašė tinkamą pagal teksto turinį žodį **begeistert**. Atlikdami 11-o punkto užduotį mokiniai taip pat rėmėsi toliau einančiu sakiniu, kad šuo neteisingai suprato ponios Betsch mostą ir pamanė, kad ji moja jam. Taigi jie teisingai rinkosi ir įrašė žodį **uns**. 12-o punkto užduotis nesudarė sunkumų, iš teksto visiškai aišku, kas puolė prie ponios Betsch. Mokiniai teisingai rinkosi ir įrašė žodį **Bene**. Nesunkiai mokiniams sekėsi atlikti 13-o punkto užduotį. Jie suprato, kad šuo išpurvino ponios Betsch naujutėlaitę palaidinę. Jie įrašė žodį **ihre Bluse**. 14-o punkto užduotis sekėsi sunkiau, nes mokiniai neteisingai suprato viso sakinio prasmę arba nežinojo žodžių **ürgern, wundern** reikšmės. Todėl daugelis klaidingai įrašė žodžius **freuen** arba **wundern**, kai tuo tarpu reikėjo įrašyti žodį **ürgern**.

Išanalizavus mokinių darbus galima daryti išvadą, kad ši užduotis daliai mokinių buvo sunkiai įveikiama. Daugelis tiesiog spėliojo ir įrašinėjo bet kurį iš pateiktų žodžių, nesuprasdami teksto prasmės, nes iš statistinės analizės duomenų matome, kokia didelė mokinių pasirinkimų įvairovė.

Ketvirtoji užduotis (Text 4)

Ketvirtojoje skaitymo testo užduotyje pateikiamas vienas tekstas. Tai spaudos agentūros interviu su Anna ir Peteriu Rosenstolz apie išsilavinimą ir profesijos pasirinkimo galimybes. Ši užduotis tikrina mokinių gebėjimą suprasti tekstą detalai. Užduotyje pateikiami 6 punktai (15–20). Kiekviename jų pateikti trys atsakymo variantai. Mokiniai turėjo pasirinkti ir pažymėti vieną iš jų. Dalis mokinių (30,25 proc.) 15-ame punkte rinkosi teisingą **A** variantą, tačiau nemaža dalis (net 47,50 proc.) klydo ir žymėjo **B** variantą, matyt, paviršutiniškai perskaitę tekstą ir neįsigilinę į tekste pateiktą informaciją, kad Anna ir Peteris Rosenstolz remia akciją, o ne patys nori sukurti 10 000 mokymosi vietų. **C** variantą pasirinkę mokiniai (20,25 proc.) visai nesuprato teksto prasmės. 16-o punkto užduotis prašo pažymėti, ką mes sužinojome apie Peterį. Dalis mokinių (40,50 proc.) suprato, ką Peteris pasakoja apie save ir savo krikštąsūnį. Jie teisingai žymėjo variantą **C**, nes kiti du variantai prieštarauja teksto turiniui. Dalis mokinių (24,25 proc.), matyt, nesuprato žodžio **abbrechen**, kuris yra tekste, ir rinkosi variantą **B**, kad Peteris sėkmingai užbaigė studijas. Nemaža dalis mokinių (34,00proc.) žymėjo variantą **A**, matyt, tik pamatę žodžius **Koch in einem Hotel**, bet nesuvokę, apie ką kalbama tekste. Dauguma mokinių (79,00 proc.) 17-o punkto užduotį atliko teisingai, jie žymėjo **C** variantą, nes suprato Annos išsakytas mintis apie darbo paiešką. 18-o punkto užduotis taip pat nesudarė esminių sunkumų, dauguma mokinių (80,00 proc.) teisingai suprato tekste pateikiamas Peterio mintis apie bedarbių psichines problemas. Jie žymėjo teisingą variantą **B**. Kiti du teiginiai aiškiai prieštarauja teksto turiniui. 19-o punkto užduotis nebuvo lengvai įveikiama, nors Anna tekste tiesiogiai ir aiškiai pasako: **Da wir ja selber ein kleines Unternehmen haben, würden wir auch gerne ausbilden**. Dauguma mokinių (46,50 proc.) žymėjo teisingą variantą **C**. Tačiau net 39,75 proc. mokinių, pasirinkusių variantą **B**, ir 12,25 proc. mokinių, pasirinkusių variantą **A**, nesuprato teksto ir užduotyje pateiktų teiginių, negebėjo logiškai mąstyti ir susieti tekste pateiktos informacijos su teiginiais. 20-o punkto užduotis nebuvo mokiniams ypač sunki, nes tekste aiškiai pasakyta, kad Peteris kreipiasi į institucijas, nuo kurių priklauso įvairių dokumentų sutvarkymas norint įsteigti mokymosi vietas. Mokiniai rinkosi ir žymėjo teisingą variantą **B** (53,25 proc.). Tačiau vis dėlto 27,25 proc. mokinių klydo pasirinkdami variantą **C**.

Mokinių darbų analizė parodė, kad ši užduotis buvo įveikiama daugumai mokinių. Tačiau kaip matome iš statistinės analizės duomenų, dalis mokinių klydo, nes tokio tipo užduotyse pateikiami distraktoriai, kuriuose yra dalis tekste esančios informacijos. Tokių užduočių atlikimas reikalauja sudėtingesnių gebėjimų. Reikia suprasti teksto detales ir priėti prie teisingos išvados. Teisingai atlikta tokio pobūdžio užduotis rodo, kad mokiniai geba suprasti rašytinį tekstą ir taikyti tinkamas strategijas atlikdami užduotį.

Klaidų, padarytų atliekant skaitymo testo užduotis, priežastys:

- mokiniai nepakankamai susipažinę su įvairių tipų užduotimis bei jų atlikimo būdais;
- neatidžiai skaito tekstą;
- neatidžiai perskaito užduoties formuluotę ir todėl neteisingai atlieka užduotį;
- negeba suprasti ir nustatyti loginių bei prasminių ryšių;
- skurdus vokiečių kalbos žodynas.

KALBOS VARTOJIMO TESTAS

Kalbos vartojimo testo specifikacija

<i>Pateikiamas tekstas</i>	<i>Užduoties tipas</i>	<i>Tikrinami gebėjimai</i>
1 užduotis Pateikiami 5 trumpi dialogai su praleistais žodžiais.	Uždarojo tipo užduotis – reikėjo pažymėti reikiamą žodį ar žodžio formą iš keleto pateiktų.	Vartoti leksines ir gramatines formas bei struktūras komunikaciniame kontekste, taisyklingai vartoti būdvardžius, veiksmažodžius, įvardžius, leksinius vienetus.
2 užduotis Pateikiamas rišlus tekstas su praleistais žodžiais.	Atvirojo tipo užduotis – mokiniai turėjo įrašyti į praleistas vietas tinkamus pagal prasmę žodžius taisyklinga gramatine forma. Pateiktas žodžių sąrašas.	Vartoti leksines ir gramatines formas bei struktūras komunikaciniame kontekste, taisyklingai vartoti daiktavardžius, prielinksnius, veiksmažodžius, įvardžius.

Kalbos vartojimo teste tikrinami gebėjimai vartoti leksines ir gramatines formas bei struktūras, sieti reikšmę ir formą taisyklingai vartojant leksinius vienetus, sudėtinius sakinius, tarnybinius žodelius, veiksmažodžius bei vardažodžius. 2006 metų vokiečių kalbos mokyklinio egzamino pagrindinėje sesijoje pateiktas dviejų dalių kalbos vartojimo testas.

I dalis

Pirmoje kalbos vartojimo testo dalyje pateiktos uždarojo tipo užduotys: 5 trumpi dialogai, kuriuose praleistas žodis ar frazė. Po kiekvieno dialogo pateikti trys atsakymų variantai, iš kurių tik vienas teisingas. Tikrinami šie gebėjimai:

- *taisyklingai vartoti klausiamuosius žodžius (1 punktas);*
- *taisyklingai linksniuoti būdvardžius (2 punktas);*
- *tinkamai vartoti leksinius vienetus (3 punktas);*
- *taisyklingai vartoti asmeninius įvardžius (4 punktas);*
- *gebėti nustatyti taisyklingą žodžių tvarką šalutiniame sakinyje po pagrindinio (5 punktas).*

Už kiekvieną teisingai pasirinktą ir pažymėtą variantą buvo skiriamas vienas taškas.

Statistinės analizės duomenys rodo, kaip mokiniai rinkosi pateiktus atsakymų variantus. Teisingus atsakymus pasirinko dauguma mokinių, tik 3-iame punkte klaidingą variantą **B** rinkosi ir žymėjo net 52,50 proc. mokinių. Jie neatkreipė dėmesio į veiksmažodį **ankommen**, kuris reikalauja naudininko, pavyzdžiui: **in der Stadt, auf dem Bahnhof, zu Hause ankommen**. Mokiniai taip pat nepakankamai gerai geba taisyklingai vartoti asmeninius įvardžius.

Išanalizavus mokinių darbus galima daryti išvadą, kad dauguma mokinių yra išmokę ir geba taisyklingai taikyti tinkamus būdvardžių ir asmeninių įvardžių linksnius; atskiria, kada vartojami klausiamieji žodžiai **wer** ir **was**; geba parinkti taisyklingą sudėtinių prijungiamųjų sakinių žodžių tvarką.

II dalis

Antrojoje kalbos vartojimo testo dalyje buvo tikrinami mokinių gebėjimai susieti reikšmę bei formą ir nustačius prasminį ryšį pavartoti tinkamus žodžius kontekste. Buvo pateiktas rišlus tekstas „Musikunterricht“. Mokiniais reikėjo įrašyti į tekstą tinkamus pagal prasmę ir formą žodžius, naudojantis pateiktą žodžių sąrašą. Sąrašė buvo pateikta daugiau žodžių, negu buvo praleistų vietų.

Išanalizavus mokinių darbus, daugiausia rasta šių trijų tipų klaidų:

- *nesupratus teksto trūkstamas žodis visai neįrašytas;*
- *įrašytas pagal prasmę tinkamas žodis, bet pavartota netaisyklinga jo forma;*
- *įrašytas netinkamas pagal prasmę žodis.*

6-ame punkte praleistoje vietoje reikėjo įrašyti vyriškos giminės daiktavardžio **der Kasten** galininko linksnį **den Kasten**. Dauguma mokinių teisingai pasirinko šį pagal prasmę tinkantį žodį ir

taisyklingai pavartojo jo formą. Tačiau nemaža dalis vartojo netaisyklingą šio žodžio formą *der Kasten, dem Kasten, der Kaste*. Dalis mokinių arba visai nieko neįrašė arba vartojo netinkamus pagal prasmę žodžius: *die Geige, seint, fangte, fangt, über, fange* ir kt.

7-ame punkte reikėjo taisyklingai pavartoti veiksmažodžio su atskiriamuoju priešdėliu *anfangen* vienaskaitos trečią asmenį *fängt an*. Ši užduotis sudarė daug sunkumų mokiniams, nes buvo padaryta daug klaidų. Daugelis negebėjo taisyklingai pavartoti veiksmažodžio formos ir rašė *anfängt, anfangen, anfangte*. Žodžių sąrašė buvo pateikti du iš skambesio panašūs, bet skirtingų reikšmių žodžiai *fangen (gaudyti) ir anfangen (pradėti)*. Nesupratę šių žodžių reikšmės mokiniai vartojo *fangt; fangen; fängten, fange* ir kt.

8-ame punkte reikėjo parinkti prielinksni *an*, kurio reikalauja veiksmažodis *denken*. Daugumai mokinių tai nesudarė sunkumų, tačiau dalis neteisingai vartojo kitus sąrašė pateiktus prielinksnius *auf ir über*. Kai kurie nesuprato sakinio prasmės ir vartojo bet kokius žodžius *der Kasten, fange, sein, die Geige* ir kt.

9-ame punkte mokiniai privalėjo taisyklingai pavartoti asmeninio įvardžio *ich* formą *mir*. Dauguma jų taisyklingai pavartojo šią formą, nes suprato veiksmažodžio *sich vorstellen* prasmę pateiktame kontekste (*Ich stelle mir vor – aš įsivaizduoju*). Dalis mokinių vartojo *mich* formą, o tai jau keičia prasmę (*ich stelle mich vor – aš prisistatau*). Kai kurie vartojo netinkamus pagal prasmę žodžius *der Kasten, auf, angefange, mein, an, die Geige, über* ir kt. arba visai nieko neįrašė.

10-ame punkte reikėjo taisyklingai pavartoti savybinio įvardžio *mein* formą. Dauguma gebėjo po prielinksnio *mit* taisyklingai pavartoti naudininko linksni *meiner*, kurio ir reikalauja šis prielinksnis. Dalis mokinių klydo ir rašė *meine, meinem, mein*. Nesupratę konteksto kai kurie mokiniai vartojo *seiner*. Kita dalis įrašė netinkamus pagal prasmę žodžius *über, mich, auf* ir kt. arba visai nieko neįrašė.

Kalbos vartojimo teste rašybos klaidų, kurios nekeistų žodžio prasmės ir kalbos vartojimo objekto, nepasitaikė.

Kalbos taisyklingumas vokiečių kalboje turi didelę reikšmę ir yra svarbus kalbos gebėjimų kriterijus. Tuo tarpu mokyklinio egzamino mokinių kalbos vartojimo testo kokybinė analizė rodo, kad didelė dalis mokinių nesugeba taisyklingai vartoti gramatinių formų ir struktūrų. Tam reikėtų skirti daugiau dėmesio ugdymo procese.

RAŠYMO TESTAS

Rašymo testo specifikacija

<i>Kuriamo teksto žanras/ užduoties tipas</i>	<i>Tikrinami gebėjimai</i>	<i>Komunikacinės intencijos/ rašymo tikslas</i>
1 užduotis Mokiniam reikėjo užpildyti anketą (blanką). Pateikiami du anketos variantai, iš kurių mokinys renkasi vieną atsižvelgdamas į tai, ar jis jau turi kokį nors gyvūną ar tik norėtų įsigyti.	Kurti rašytinį tekstą reiškiant nurodytas komunikacines intencijas, užpildant pateiktą anketą.	Pateikti duomenis apie save, teikti informaciją apie turimą ar pageidaujamą gyvūną, argumentuoti savo pasirinkimą.
2 užduotis Reikėjo parašyti asmeninį laišką draugei arba draugui Vokietijoje: <ul style="list-style-type: none"> • apie laisvalaikio pomėgius (knygų skaitymą ar kompiuterinius žaidimus); • apie draugės apsilankymą Lietuvoje. Mokinys renkasi vieną iš variantų.	Pasirinkti reikiamą laiško formą. Logiškai ir nuosekliai išdėstyti turinį pagal pateiktus punktus. Pritaikyti kalbos stilių adresatui. Pasirinkti tinkamas kalbos raiškos priemones. Taisyklingai vartoti gramatines ir sintaksines struktūras, taikyti rašybos ir skyrybos taisykles.	Reikšti mintis, jausmus, nuostatas. Padėkoti. Pakviesti. Papasakoti, apibūdinti. Argumentuoti, reikšti nuomonę.

Rašymo testu tikrinami mokinių gebėjimai kurti rašytinį tekstą, atitinkantį komunikacinę situaciją. Rašymo užduotys yra atvirojo tipo, jos vertinamos pagal vertinimo lenteles, skirtas kiekvienai konkrečiai užduočiai. Kuriant rašytinį tekstą reikia parodyti šiuos gebėjimus:

- parinkti tinkamą teksto formą pagal pateiktą užduotį;
- logiškai ir nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį;
- taisyklingai vartoti kalbos priemones;
- parinkti kalbos raiškos priemones, atitinkančias užduoties turinį ir rašymo tikslą;
- pritaikyti kalbos stilių adresatui ir pagal situaciją.

Kaip matyti iš lentelės, vokiečių kalbos mokykliniame brandos egzamine buvo pateiktos dvi užduotys: užpildyti anketą ir parašyti asmeninį laišką. Mokiniai privalėjo atlikti abi užduotis, jie galėjo pasirinkti kiekvienos užduoties A arba B variantą. Užduočių tipas buvo tas pats, skyrėsi tik turinio aspektai. Užpildant anketos gyvūnų mylėtojų klubui A variantą reikėjo pateikti duomenis apie save, aprašyti savo turimą gyvūną, pagrįsti savo norą tapti gyvūnų mylėtojų klubo nariu. B variantas buvo panašus: reikėjo pateikti duomenis apie save, parašyti, ar esate turėję gyvūnų, ir apibūdinti pageidaujamą įsigyti gyvūną. Rašant asmeninį laišką taip pat buvo galima rinktis vieną iš dviejų variantų. A varianto turinys: reikėjo parašyti laišką savo susirašinėjimo draugui Vokietijoje Martinui, kuris teiraujasi, ar Jūs mieliau skaitote knygas ar žaidžiate kompiuterinius žaidimus. B varianto turinys: Jūsų draugė Monika norėtų aplankyti Lietuvą, reikėjo pakviesti ją atvykti, pasiūlyti laiką ir vietą, pristatyti Lietuvos lankytinas vietas, pateikti keletą viešnagės idėjų.

Pirmoji rašymo testo užduotis (Anmeldeformular)

A variantą rinkosi 67,50 proc. mokinių, B variantą – 31,50 proc., o 1 proc. mokinių visai neužpildė pateiktos anketos. Statistinės analizės duomenimis, tik 7 proc. mokinių už šią užduotį surinko maksimalią 8 taškų sumą. Dauguma rašiusiųjų (apie 40 proc.) gavo 4–5 taškus. Vertinant šią užduotį buvo kreipiamas dėmesys į du pagrindinius kriterijus: turinį ir kalbos taisyklingumą. Užpildant A variante pateiktą anketą reikėjo įrašyti duomenis apie save, aprašyti turimą gyvūną ir pagrįsti savo pageidavimą tapti klubo nariu. Kai kuriuos klausimus reikėjo tik pažymėti. B variantas buvo analogiškas. Skirtumas tas, kad B varianto anketoje reikėjo pagrįsti savo pageidavimą įsigyti norimą gyvūną. Mokiniam

nesunku buvo užpildyti anketą, nes jiems buvo suprantami žodžiai **Frau, Herr, Geburtsjahr, Straße, Land, Telefon** ir pan. Tačiau daugiausia klaidų buvo padaryta užpildant dalis **Name** ir **Vorname**. Dauguma klydo prie **Name** rašydami savo vardą, o prie **Vorname** – pavardę. Atsakydami į klausimus, kodėl norėtumėte tapti klubo nariu ir kodėl norėtumėte įsigyti šį gyvūną, mokiniai gerai argumentavo ir grindė savo nuomonę. Pavyzdžiui:

Ich liebe die Haustiere. Ich möchte andere Menschen kennen lernen, die die Haustiere auch gern haben.

Ich möchte Mitglied Ihres Clubs werden, weil dieses Club mir sehr gefällt. Ich habe viel Zeit und liebe die Tiere sehr, ich finde sie nett.

Ich habe die Hunde sehr gern. Als ich klein war, hatten meine Eltern zwei kleine Hunde, mit denen ich gern spielte.

Ich habe Tiere gern und möchte einen Freund haben. Ich habe keinen Bruder und keine Schwester. Solchen Hund habe ich schon immer gewünscht. Die Hunde dieser Rasse sind sehr klug. Sie sind sehr gute Freunde des Menschen. Sie mögen Kinder und lieben spielen.

Dalis mokinių nesuprato klausimo: „**Haben Sie früher Haustiere gehabt? Wenn ja, wie viele und welche?**“ Todėl nelogiškai ir jų atsakymai. Pavyzdžiui:

Ich freute sich sehr.

Ich habe ein Hund.

Sie eßt die Fleiße und bekommt Mause. Sie eßt nicht viele.

Kai kurie mokiniai nelogiškai atsakė į klausimą: „**Warum möchten Sie dieses Haustier haben?**“ Pavyzdžiui:

Ich möchte diese Haustier haben, weil ich sehr gut, freundlich bin.

Mein Hund ist lustig. Er ist groß. Mein Hund ist mein Freund.

Meine Lieblingshaustier ist Pima. Er ist böse sehr.

Vertinant mokinių darbus pagal turinio kriterijų galima daryti išvadą, kad mokiniai parodė pakankamus gebėjimus atskleidami užduoties turinio reikalavimus. Tačiau kalbos taisyklingumas sukėlė daug problemų. Mokiniai darė daug žodyno, morfologijos ir sintaksės bei rašybos klaidų. Pateikiame kelis pavyzdžius:

Ich möchte seine Haustiere, weil er ist sehr natürlich, begrüßte und hoch.

Ich meine, in dieses Club bin sehr gut meines Hund, weil er spielen mit anderen Tieren magst.

Meiner Meinung nach Ihr Tierfreundeclub zu registrieren ist sehr toll, weil dann meine Haustiere können viel Freund hat.

Dieses Haustier möchte ich gehabt, weil in mein Haus ist sehr groß. Noch ich habe ein Kind. Ich will ein Hund gehabt.

Antroji rašymo testo užduotis (Persönlicher Brief)

Antroje rašytinio teksto kūrimo dalyje buvo pateikti du variantai. Mokiniai turėjo pasirinkti, kuria tema jie rašys asmeninį laišką. Dauguma mokinių (69,00 proc.) rinkosi A variantą, kuriame rašydami asmeninį laišką jie turėjo papasakoti savo draugui iš Vokietijos, ką jie labiau mėgsta – skaityti knygas ar žaisti kompiuteriu – ir kodėl, kokios jų mėgstamiausios knygos ar žaidimai ir kodėl, paklausti, ką mėgsta jų draugas. B variantą pasirinko 22,00 proc. mokinių. Rašydami laišką susirašinėjimo draugei Vokietijoje, jie turėjo pakviesti draugę į Lietuvą, apibūdinti Lietuvos lankytinas vietas, apsilankymo laiką ir vietą, pateikti kelis viešnagės pasiūlymus. Net 8,00 proc. mokinių nieko nepasirinko ir šios užduoties visai neatliko.

Rašant laiškus vokiečių kalba reikia laikytis tam tikros formos, yra nustatytos pradinės ir galutinės formuluotės, svarbu, kur ir kaip parašoma data, laiško rašymo vieta, kaip kreipiamasi į adresatą. Mokyklinio egzamino rašymo daliai (laiškui) vertinti pateikta lentelė, kurioje išskirti trys pagrindiniai kriterijai:

- turinys (5 taškai),
- formos atitikimas (4 taškai),
- kalbos taisyklingumas (8 taškai).

Turinio kriterijų sudaro:

- užduoties tikslo atitikimas, komunikacinis atitikimas,
- koherencija (logiška minčių eiga ir išdėstymas atskleidžiant turinį).

Formos atitikimo kriterijų sudaro:

- formali struktūra (vieta, data, kreipinys, pabaiga, parašas),
- kohezija (teksto rišlumo priemonės).

Kalbos taisyklingumo kriterijų sudaro:

- žodynas,
- morfologija,
- sintaksė,
- rašyba.

Šiais aspektais išanalizavus mokinių, laikusių mokyklinį vokiečių kalbos brandos egzaminą, darbus ir perskaičius jų parašytus laiškus, galima teigti, kad dauguma laikusiųjų yra pasiekę bendrąjį produkavimo raštu standartą, geba parinkti tinkamą teksto formą, kalbos raiškos priemones, pakankamai taisyklingai jas vartoja. Mokiniai sunkiau sekėsi nuosekliai ir logiškai dėstyti mintis, jungti atskiras teksto dalis. Tačiau pastebėta ir neigiamų dalykų, kai išlaikant reikiamą laiško formą turinyje rašoma apie bet ką, visai nesilaikant užduoties punktų.

Teksto turinys

Dauguma mokinių išsamiai atskleidė užduotį atitinkantį turinį ir pasiekė komunikacinį tikslą. Kurdami laiško tekstą mokiniai stengėsi aptarti visus užduotyje nurodytus punktus. Jų darbuose yra visos reikalingos kalbinės intencijos. Kuriamas tekstas aiškiai atitinka adresatą. Norėtume pateikti pasirinkusios B variantą mokinės laišką kaip gerą pavyzdį:

Kaunas, den 30. Mai 2006

Liebe Monika,

Vielen Dank für deinen Brief, den ich in der vorigen Woche erhalten habe. Ich habe ihn mit großem Interesse gelesen. Entschuldige, dass ich so lange nicht geantwortet habe. Leider hatte ich keine Zeit. Jeden Tag musste ich sehr viel lernen. Ich lerne die deutsche Sprache, weil ich im Sommer nach Deutschland fahren will. Dieses Jahr arbeite ich mit den Kindern. Die Arbeit macht mir Spaß!

Ich habe erfahren, dass du zu mir nach Litauen kommen wirst. Ich lade dich herzlich ein! Du wirst bei mir vom Alltag entspannen und dich erholen.

Ich wohne in Kaunas. Dort gibt es Sehenswürdigkeiten, die wir besuchen werden. Kaunas ist die zweitgrößte Stadt unserer Republik. Litauen liegt an der Ostseeküste und hat viele schöne Kurorte zum Beispiel: Palanga, Šventoji, Kurische Nehrung. In Litauen gibt es viele Seen und Flüsse. Litauen ist das Land des Bernsteins. Man findet den Bernstein an der Ostseeküste. Bernstein ist unserer Kultur, Kunst, Folklore teuer. Die Hauptstadt ist Vilnius. Vilnius ist das Kulturzentrum unseres Landes.

Wie gesagt lade ich dich nach Litauen ein. Komm im Luji, dann habe ich Ferien. Wir fahren nach Vilnius. Dort besichtigen wir viele Sehenswürdigkeiten, besuchen interessante Museen. Dann fahren wir an die Ostsee. Wenn du willst, können wir das Freilandmuseum in Rumšiškės besichtigen.

Wie geht es dir sonst? Womit beschäftigst du dich jetzt? Wofür interessierst du dich?

Ich warte ungeduldig auf deine Antwort und deinen Besuch.

Bitte, richte von mir viele Grüße auch deinen Eltern auf.

Herzliche Grüße,

deine Jūratė

Tačiau dalis mokinių negebėjo atskleisti visų kuriamo teksto turinį apimančių punktų, kurie išvardyti užduotyje. Mokiniai nepakankamai išplėtojo ir nepakankamai išsamiai pateikė užduotį atitinkantį turinį. Kai kurie rašė tai, ką buvo išmokę, neatsižvelgdami į tai, ko reikalaujama. Dalis mokinių, pasirinkusių B variantą, pamatė, kad vienas iš laiško turinio punktų prašo parašyti apie Lietuvos žymias vietas, tuo apsiribojo ir parašė viską, ką žinojo apie Lietuvą, nekreipdami dėmesio į komunikacinį užduoties tikslą – pakviesti draugę į Lietuvą. Jie visiškai neaptarė ir neišplėtojo kitų užduotyje reikalaujamų punktų. Pateikiame pavyzdį:

Am 30. Mai 2006

Litauen

Lieber Monika,

Litauen liegt Mitten in Europa. Dar ist ein kleines Land an der Ostsee. Die Hauptstadt Litauens ist Vilnius. Die rechts größte stadte Litauens sind: Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys, Alytus. Die National Flage Farben sind gelb-gliu-rot. Der Text und Muzik der National Himme hat Vincas Kudirka geschrieben. National wappen ist Vytis.... „Konstitucija“ ist grund gesetz in Litauen. Der stroch ist als National Vogel gewehlt.... In Litauen wohnen 3,3 milijonen

Tai visas „laiškas“. Deja tokių pavyzdžių yra nemažai. Kai kurių mokinių kuriami tekstai per trumpi, neatitinka užduoties reikalavimų. Pavyzdžiui:

Kaunas, am 30. Mai 2006

Lieber Martin,

Hallo, wie geht's? Ich möchte fischen und Musik hören, Farrad fahren, schwimmen und basketball spielen, Kompiuter spylen, das auto fahre gern.

Herzliche Wünsche an Mutter, Bruder

Deine Valdas

Dar pora netinkamo laiško pavyzdžių (pavardės, vardai, vietovė, el.paštas pakeisti):

Hallio,

Ich heiße Aldas Sokys. Ich wone in Klaipeda. Litauen ist klein see, muzeume.

Bis bald...

Tschüss.

Aldas

Lieber Freund Thomas!

Ich heiße Nauris Novikas from Lithuania schreibe dir. Wir waren im Sommer im Wettkämpf und wir spielen zwei wochen. Mein email adres vudi@bis.ru. Ich möchte zu ihr war freund. Ich nicht verstehen im Deutschland.

Aufiederseh

Komunikacinis atitikimas

Vertinant pagal šį kriterijų galima teigti, kad dauguma mokinių aiškiai išreiškė kalbines intencijas, sugebėjo reikšti mintis, jausmus ir nuostatas, atitinkančias rašymo tikslą.

Koherencija

Atlikus kokybinę analizę reikia pažymėti, kad tik nedaugelis mokinių geba dėstyti mintis nuosekliai ir logiškai, jungti atskiras teksto dalis. Dažniausiai perėjimo nuo vieno punkto prie kito visai nėra, mintys šokinėja. Tačiau didžiausia bėda ta, kad labai daug mokinių rašė bet ką, kad tik kas nors būtų parašyta. Tą patį reiškinį galima pastebėti jau kelinti metai iš eilės.

Formos atitikimas

Mokiniai, rašydami asmeninį laišką, iš esmės laikėsi laiško formos reikalavimų. Pažymėtina, kad net ir tie, kurie negebėjo išplėtoti turinio, laiško formą sugebėjo išlaikyti. Teisingai parašyta data, nurodyta vieta, kreipinys atitinka adresatą, laiško pradžioje dėkojama už gautą laišką, pabaigoje perduodami linkėjimai ir pasirašoma. Tačiau kai kurie pradeda laišką vokiečių kalboje neįprastais ir nevertojamais kreipiniais: *Guten Tag, mein lieber Freund, Lieber Freund Martin*. Dar ne visi mokiniai yra išmokę teisingai parašyti datą, pavyzdžiui: *am 30 Mai 2006; Juni den, 30 5 2006*.

Laiško pabaigoje vokiečių kalboje paprastai nerašoma *Auf Wiedersehen*, jei neketinama pas tą draugą vykti.

Kohezija

Dauguma mokinių kurdami rašytinį tekstą vartoja įvairias teksto rišlumo priemones: jungtukus, įvardinius prievėksnius ir kt. Pavyzdžiui: *wie gesagt; damit; dann; hoffentlich; ich meine; es gibt keinen Zweifel, dass...; also; jetzt; da; ich möchte sagen* ir kt. Dauguma mokinių teksto rišlumo

priemonės pasirenka ir vartoja tinkamai. Dalis mokinių tokių priemonių visai nevartoja, todėl jų darbuose pasigendama sklandaus perėjimo nuo vienos pastraipos prie kitos, tekstas nėra vientisas.

Kalbos taisyklingumas

Žodynas

Daugumos mokinių kuriamų laiškų žodynas atitinka temą, yra vaizdingų posakių ir išsireiškimų. Pasitaikančios žodyno vartojimo klaidos netrukdo suprasti tekstą. Dalis mokinių vartoja gana paprastas ir nesudėtingas kalbos raiškos priemones, neparodo žodyno turtingumo ir įvairovės. Netinkamai parinkta leksika ir išsireiškimai dažnai trukdo suprasti teksto mintį.

Žodyno vartojimo klaidos iš 2006 metų mokinių darbų:

Der Priester blieb mit deiner Frau geliebte; Hast du und deinen Lieblingshobby?; Informatik Zimmer; ich schaue dir unsere berühmte Plätze; wir reisen ins Kino; Sehr gut, als du in Litauen zu reisen; ich kenne mit andere Spieler sprechen; ich sehe dir aus meine Schule; ich hoffe, dass du einfahren; ich will für deinen Brief gedanken; ich wünsche dich fragen; ich kenne mit andere Spieler sprechen; aber ich mag und mit Computer spielen ir kt.

Morfologija

Palyginus 2006 metų ir ankstesnių metų mokinių darbus, deja, reikia pasakyti, kad kalbos taisyklingumo rodiklis nepagerėjo. Mokiniai daro daug įvairaus pobūdžio, dažnai net pačių elementariausių gramatinių klaidų. Pateikiame dažniausiai mokinių laiškuose pasitaikančių klaidų pavyzdžių:

- ***veiksmazodžių asmenavimo Mir gefällt Bücher. Du sehe viele ir laikų sudarymo bei vartojimo Kurorten. Mir lesen nicht gefallen, weil viel Zeit lesen. Du habst Bruder. Jeden Kinder mag Computerspielen gespielt. Ich wolle dich fragen. Ich sitzt bei Computer und spielen. Meine Mutter arbeiten im Kindergarten. Laß du Bücher?***
- ***asmeninių įvardžių linksniavimo Er spielt mit mich. Du wolltest etwas über mir erfahren. In Deutschland wohnt meine Schwester, ich spreche oft mit sie. Du fragtest mir.***
- ***daiktavardžių ir būdvardžių Ich fand ein gut Freund. Mit linksniavimo freundliche Grüßen. Besuch unsere schön Land. Du kannst ein schönes Tanz sehen. Ich lebe in die Litauen. Es ist schön Bücher.***
- ***prielinksnių vartojimo Ich warte deine Antwort. Fährt in Litauen. Ich habe deinen Brief im Mittwoch erhalten. Ich will für deine Hobbys gefragt. Diese Buch erzählt für Religion. Wo machst du an der Freizeit? Für mich gefällt sie.***

Sintaksė ir rašyba

Kai kurie mokiniai savo rašymo darbuose vartojo sudėtinius sujungiamuosius ir prijungiamuosius sakinius, bet darė daug žodžių tvarkos klaidų. Tačiau dauguma mokinių stengėsi apsiriboti paprastais vientisiniais sakiniais.

Žodžių tvarkos vientisiniuose ir sudėtiniuose sakiniuose klaidų pavyzdžiai: *Ich denke, dass du musst Litauen besuchen. Ich mit der Computer machen Hausaufgabe. Ich sehr sehr möchte, dass wenn du in Litauen wohnen. Wenn fangen die Sommerferien an, ich will dich sehen.*

Mokiniai darė daug rašybos klaidų, nors jos dažniausiai netrukdė suprasti, kokį žodį norėta parašyti. Pavyzdžiui: *Muzik, spaß, trotzdem, mit ungeduld, interessant, faren, alte Hause, sreibe, Grüse, Aufiderzein, Chüss, grosse see, gutt, traibe Sport, Schluss, erzälst* ir kt.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Mokiniai iš esmės parodė pakankamą vokiečių kalbos mokėjimo lygį ir gebėjimus, atitinkančius vidurinės mokyklos užsienio kalbų standartų bendrojo kurso pasiekimų lygmenį ir užsienio kalbos programos bendrojo kurso reikalavimus.
2. Vokiečių kalbos mokyklinio brandos egzamino užduotys buvo parengtos laikantis užsienio kalbos brandos egzaminų programos nuostatų ir reikalavimų.
3. Dauguma mokinių atliko visų keturių egzamino testų užduotis ir parodė reikiamus gebėjimus suprasti klausomus ir skaitomus tekstus, vartoti kalbos formas ir struktūras, užpildyti blanką, parašyti asmeninį laišką.
4. Vokiečių kalbos mokyklinio brandos egzamino rezultatų analizė parodė, kad mokiniams trūksta kai kurių žinių ir gebėjimų.
 - Pagrindinės atlikto klausymo testo klaidų priežastys:
 - nedėmesingas klausymasis;
 - negebėjimas išlaikyti atmintyje ilgesnio teksto informacijos;
 - negebėjimas pasirinkti teisingo atsakymų varianto, kai užduotis pateikiama ne tais pačiais žodžiais kaip tekste;
 - negebėjimas atrinkti ir suskirstyti informaciją;
 - žodžių reikšmių nežinojimas ir /ar konteksto nesuvokimas;
 - neatidžiai skaitomos užduočių formuluotės.
 - Klaidų, padarytų atliekant skaitymo testo užduotis, priežastys:
 - mokiniai nepakankamai susipažinę su įvairių tipų užduotimis bei jų atlikimo būdais;
 - neatidžiai skaito tekstą;
 - neatidžiai perskaito užduoties formuluotę ir todėl neteisingai atlieka užduotį;
 - negeba suprasti ir nustatyti loginių bei prasminių ryšių;
 - skurdus vokiečių kalbos žodynas.
 - Didelė dalis mokinių nesugeba taisyklingai vartoti gramatines formas ir struktūras, sieti reikšmę ir formą, taisyklingai vartoti leksinius vienetus.
 - Tik nedaugelis mokinių geba nuosekliai ir logiškai dėstyti mintis, jungti atskiras teksto dalis. Dažniausiai perėjimo nuo vieno punkto prie kito visai nėra, mintys šokinėja.
5. Ugdant klausymo ir skaitymo gebėjimus rekomenduojama taikyti įvairias strategijas, dirbti su įvairių tipų tekstais ir užduotimis.
6. Ugdant kalbos vartojimo gebėjimus rekomenduojama analizuoti gramatinių formų ir struktūrų reikšmę kontekste, aptarti, kokie konteksto aspektai lemia tos ar kitos formos parinkimą.
7. Ugdant rašytinio teksto kūrimo gebėjimus būtina atkreipti dėmesį į turinio atskleidimą pagal pateiktą užduotį, loginį minčių dėstymą ir atskirų struktūrinių teksto dalių sujungimą.
8. Plėsti mokinių turimą žodyną, analizuoti gimtosios kalbos įtakos atvejus, kai dėl to daroma klaidų parenkant kalbos raiškos priemones.
9. Analizuoti nepakankamai parodytų gebėjimų priežastis, aptarti kokybinėje analizėje įvardytas klaidas ir skirti daugiau dėmesio nepakankamų gebėjimų ugdymui.
10. Mokytojai, rengdami mokinius brandos egzaminams, ir mokiniai, jiems rengdamiesi, turi remtis Bendrosiomis programomis ir išsilavinimo standartais bei Užsienio kalbos brandos egzaminų programa.